

Paddestoelen

De derde groep van sporenplanten, waar we aandacht aan willen schenken, zijn de paddestoelen.

Vooraf in de herfst zijn ze – nog steeds – volop in het bos te vinden.

Maar we zien niet meer dan een deel van de totale plant. Wat we een paddestoel noemen, is in feite alleen het vruchtlichaam, dat bij de voortplanting een belangrijke rol speelt, omdat daarin de sporen ontstaan. De eigenlijke plant bestaat uit fijne draden. Ze leeft verborgen in de grond, in dood of levend hout en zelfs in dode of levende dieren. Dit onzichtbare deel heet **mycelium** of **zwamvlok**.

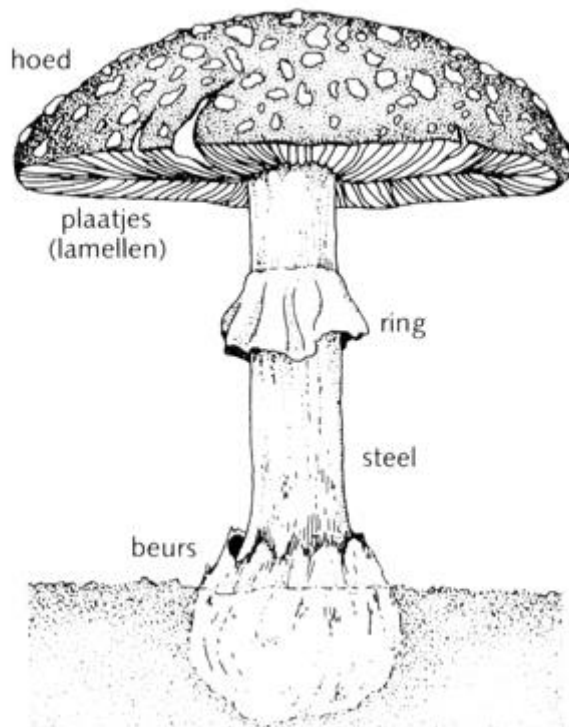
Er zijn over de gehele wereld verspreid nogal wat soorten paddestoelen. Alleen al in ons land zijn er zo'n 3000 geïdentificeerd. Voor de beschrijving van de **bouw** zullen we ons daarom beperken tot één voorbeeld, waarvoor we het bekende type van de **vliegezwam** (rood met witte stippen) kiezen.

Bovengronds zijn hoed en steel te onderscheiden. De hoed verandert tijdens de ontwikkeling van de paddestoel van bolrond tot schotelrond. Aan de onderzijde van de hoed zitten de lamellen (of plaatjes) waarop de sporen groeien. Een vliegezwam wordt daarom ingedeeld bij de plaatjeszwammen.

Bij andere soorten komen in plaats van plaatjes poriën ofwel buisjes (buisjeszwammen) of stekels (stekelzwammen) voor. En soms ook worden de sporen binnen in het vruchtlichaam gevormd (buiszwammen).

De steel is bij de vliegezwam van onderen verdikt tot een knol en omgeven door een vliezige zak: de beurs.

Ongeveer halverwege de steel zit de ring.



Verskillende delen van een vliegezwam

In tegenstelling tot varens en mossen beschikken paddestoelen niet over bladgroen. Ze kunnen daarom niet hun eigen, levende substantie opbouwen uit water, zouten en kooldioxide. De stoffen die daarvoor nodig zijn, moeten ze onttrekken aan dode of levende organismen. Naar de wijze waarop ze daarbij te werk gaan, kunnen we paddestoelen in drie groepen verdelen:

- saprofyten

Zij zijn verreweg het talrijkst. Ze leven van organisch afval en spelen een uiterst belangrijke rol in de voedselkringloop.

- symbionten

Zij sluiten een sarnenwerkingsverbond met hoge planten, waarvan beide partijen profijt hebben: gele ringboleet – lariks; vliegenzwam – berk.

• parasieten

Zij leiden een leven dat ten koste gaat van hun gastheer. Ze dragen soms veelzeggende namen: dennenmoorder, rupsendoder, enzovoorts. Maar ook soorten met een wat vriendelijker in het gehoor liggende naam (honingzwam, porseleinzwam) zijn even dodelijk!

Verarming

De paddestoelenflora in ons land is de laatste tientallen jaren sterk verarmd. Deskundigen veronderstellen dat voor deze verarming verschillende oorzaken zijn aan te geven. Ze wijzen op:

- de daling van de grondwaterspiegel;
- de milieuvervuiling (niet name zure neerslag);
- het verdwijnen van groeiplaatsen;
- de verandering van de bodem door vermesting;
- de verandering van de bodem door verschraling (b.v. het verwijderen van de humuslaag, voor gebruik in bloemkwekerijen);
- de toegenomen recreatiedruk.

De invloed van het plukken van paddestoelen – waardoor de sporen geen invloed meer kunnen hebben op de voortplanting– blijkt niet zo groot te zijn als aanvankelijk werd ingeschat. Toch willen we er – met het oog op het aspect van natuureducatie in ons natuuronderwijs – op wijzen dat het niet per se noodzakelijk is om wilde paddestoelen te gebruiken als lesmateriaal. Bij de groenteman is een uitstekend alternatief verkrijgbaar in de vorm van de soepchampignon.